

Memo

Concernstaf

Telefoon (038) 498

Aan Gemeenteraad

Van Wethouder Ed Anker

Datum 24 augustus 2021

Onderwerp Erratum Omgevingsvisie (beleidsneutraal)

Op 25 mei 2021 heeft het college van B&W de Omgevingsvisie Zwolle ter vaststelling aangeboden aan de gemeenteraad. Na het besluit van het college zijn alsnog enkele beleidsneutrale aanpassingen nodig. O.a. naar aanleiding van de informatieronde op 28 juni 2021 en het herstellen van enkele omissies. De betreffende aanpassingen staan hieronder nader uitgewerkt. Het gaat om:

1. Het toevoegen van de raamwerkkaart Landschap;
2. Schrappen jaartal 2025 bij Berkum energieneutraal;
3. Herstellen tekst gebiedsprofiel Vechtcorridor-Noord met betrekking tot Hessenpoort 3;
4. Aanpassen tekst raamwerk klimaatadaptatie;
5. Aanpassing paragraaf 4.7.1 betreft Tolhuislanden als gebied voor zandwinning. Dit is niet correct;
6. Aanpassen gebiedsduiding Zwolle-noord;
7. Tekstuele en grammaticale aanpassingen

1. Raamwerkkaart Landschap

De Zwolse Omgevingsvisie bevat raamwerken ten behoeve van het behouden, beschermen en ontwikkelen van de belangrijkste fysieke structuren in de gemeente. Eén van die raamwerken gaat over het Zwolse landschap. De bijbehorende kaart is per abuis niet opgenomen in de Omgevingsvisie. Deze kaart wordt toegevoegd en is ter informatie en als bijlage 1 bij dit erratum opgenomen.

2. Schrappen jaartal 2025 bij Berkum energieneutraal

Op pagina 76 (paragraaf 5.6.2) van de Omgevingsvisie staat dat Berkum het voortouw heeft genomen om in 2025 energieneutraal te zijn. Dit jaartal is losgelaten, omdat:

- a. het proces om samen met bewoners van onderaf de transitie vorm te geven complex is en veel tijd vraagt. En;
- b. de financiën ontbraken waardoor het proces stil heeft gelegen.

De uiteindelijke doelstelling voor Berkum energieneutraal blijft onveranderd. Samen met de bewoners van Berkum wordt hier aan gewerkt.

3. Tekst gebiedsprofiel Vechtcorridor-Noord met betrekking tot Hessenpoort

Op de gebiedsprofielenkaart van de Omgevingsvisie, pagina 86, is de aanwijzing voor de locatie Hessenpoort 3 uit de structuurvisie Vechtcorridor Noord overgenomen. In de versie van de Omgevingsvisie, zoals die ter visie heeft gelegen was ook tekstueel een verwijzing overgenomen naar de uitbreiding van Hessenpoort voor kleinere kavels. Door aanpassingen

Datum

8 september 2020

aan de tekst, naar aanleiding van een zienswijze, is echter deze tekst per abuis weggevalen. Dit wordt hersteld door opname van de volgende tekst bij paragraaf 6.12, tweede bullet (zie cursief gedrukte tekst):

"(...) Structuurvolgende nieuwe bestemmingen, zoals openlucht- en verblijfsrecreatie, landschaps- en natuurontwikkeling en kleinschalige bedrijvigheid na 2022. Het type bedrijven dat zich hier vestigt onderscheidt zich alleen in grootte van de grootschalige bedrijven op Hessenpoort, niet in activiteiten en is gericht op bedrijven die de economische structuur en innovatiekracht van Zwolle versterken. (...)"

4. Aanpassen tekst raamwerk klimaatadaptatie;

Tijdens de informatieronde over de Omgevingsvisie op 28 juni 2021 is een schriftelijke vraag gesteld over de tekst behorend bij het raamwerk klimaatadaptatie. De gemeenteraad is via een wethoudersmemo (d.d. 6 juli 2021) geïnformeerd over de beantwoording van die vragen. In die memo staat dat nagegaan zou worden hoe de teksten en kaarten begrijpelijker konden worden geformuleerd. Dit is gedaan en heeft geleid tot een betere tekst en duidelijker kaarten. Zo bleef de verwijzing van de tekst naar de kaarten niet te kloppen door verwisselde kaarttitels, zie hiervoor bijlage 2. De tekst en kaarten worden opgenomen in de Omgevingsvisie.

5. Tolhuislanden is geen zandwingebied

In paragraaf 4.7.1. staat dat in het gebied Tolhuislanden gewerkt wordt aan voedselproductie en zandwinning voor de bouw. Dat laatste is niet correct. Hier bedoelen we de Bomhofsplas mee. Die is gelegen in Haerst. In de definitieve Omgevingsvisie wordt dit aangepast conform de feitelijke situatie. Hier is door de Streekvereniging de Marsen tijdens de informatieronde Omgevingsvisie op 28 juni aandacht voor gevraagd.

6. Naamgeving gebiedsduidingen Zwolle-noord (ten noorden van de Vecht)

In de Omgevingsvisie staat dat we gezamenlijk een gebiedsuitwerking maken voor Tolhuislanden, vanwege de grote hoeveelheid doelen en ambities die hier samenkomen. Streekvereniging de Marsen ziet graag dat Haerst daar ook bij wordt betrokken. Daar waar we het over Tolhuislanden hebben, heeft het ook betrekking op Haerst en daarmee het gehele gebied ten noorden van de Vecht. Dit is ook conform beantwoording van de zienswijze van Streekvereniging de Marsen. In de definitieve Omgevingsvisie wordt dit aangepast.

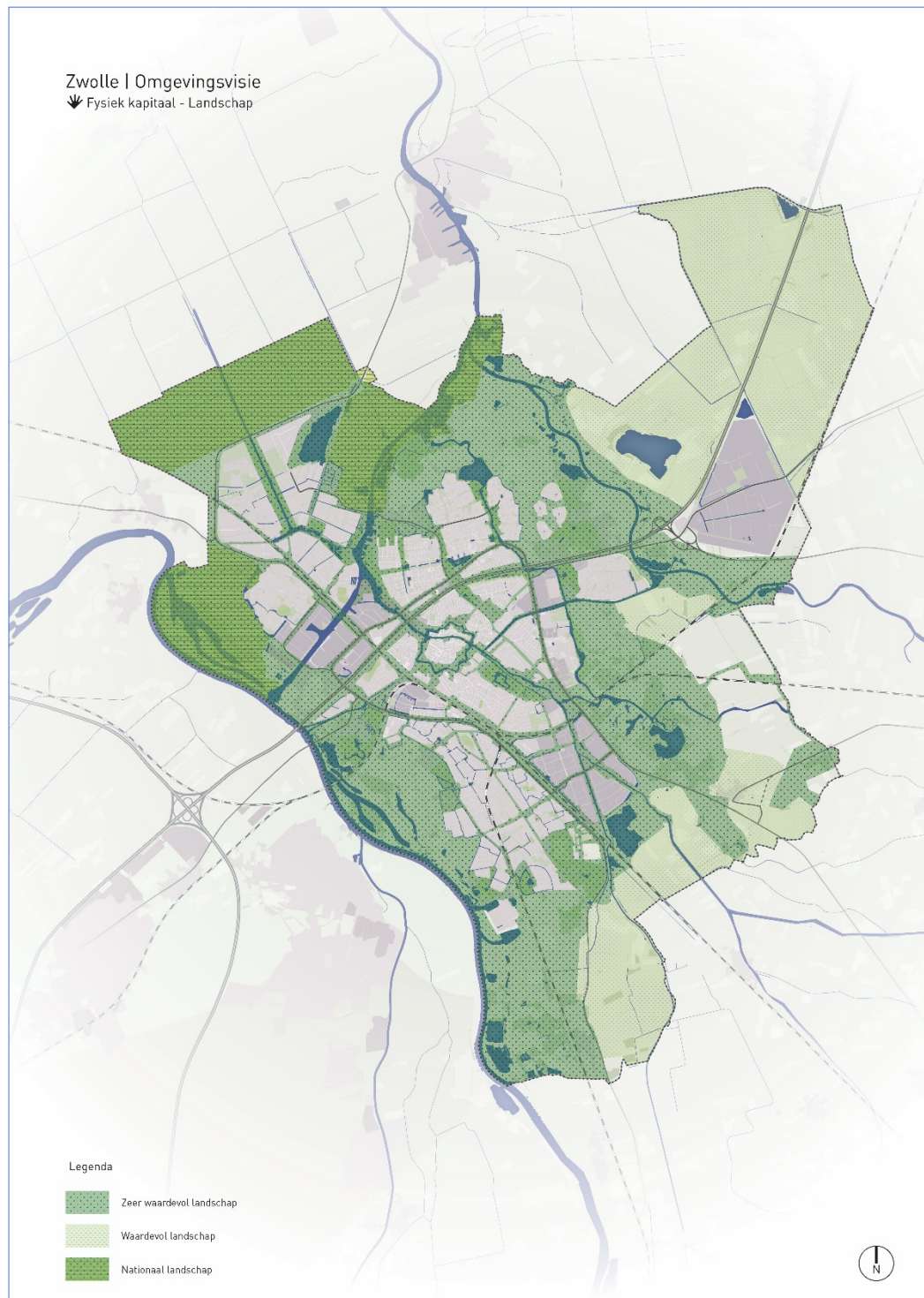
7. Tekstuele en grammaticale aanpassingen

De Omgevingsvisie bevat nog diverse tekstuele en grammaticale fouten. De visie is hierop gescreend. De fouten worden hersteld in de definitieve tekst.

Datum

8 september 2020

Bijlage 1: Raamwerkkaart landschap

Datum

8 september 2020

Bijlage 2: Verduidelijking tekst en kaarten raamwerk klimaatadaptatie

Hieronder het voorstel voor een verduidelijkte tekst klimaatadaptatie inclusief een goede verwijzing naar de bijbehorende kaarten. De titels van de kaarten bleek omgekeerd. Dat is hersteld.

5.3 Klimaatadaptatie

Zwolle is in 2050 klimaatbestendig ingericht en daarmee veilig voor overstromingen en aangepast aan extreem weer. Door het veranderende klimaat is dat een ambitie die impact heeft op de fysieke leefomgeving om ook in de toekomst veilig en beschermt tegen het water te kunnen wonen, ondernemen en recreëren in Zwolle. We benutten en versterken de samenhang in het watersysteem dat bestaat uit verschillende onderdelen.

Ten eerste het hoofdwatersysteem met de hoofdwaterkeringen en het regionale watersysteem. Ten tweede de groen- blauwe structuur in de bestaande stad met daarin ruimte voor sponswerking en het tegengaan van hittestress.

Onderling zijn de verschillende onderdelen met elkaar verbonden en vormen ze een fysieke onderlegger voor de Omgevingsvisie om te komen tot een klimaatbestendig en adaptief Zwolle.

De klimaatadaptatie maatregelen die onderdeel zijn van het streefbeeld groenblauwe structuur hebben als doel om schade te reduceren en meerwaarde te leveren aan een aantrekkelijk en robuust Zwolle nu en in de toekomst. Met klimaatadaptatie maken we voor de uitvoer van maatregelen koppelingen met andere opgaven waar Zwolle voor staat, zoals het vergroten van biodiversiteit, versterken van de omgevingskwaliteit en het verbeteren van de gezondheid van Zwolse inwoners.

5.3.1. Het hoofdwatersysteem

Een groot deel van het bebouwde gebied van Zwolle is beschermd door hoofdwaterkeringen (Beschermings- niveau volgens normering Waterwet januari 2017). De laatste jaren is het overstromingsrisico vanuit de IJssel teruggebracht vanuit het Programma Ruimte voor de Rivier. De komende jaren wordt verder gewerkt aan dijkversterkingen langs de Vecht, IJssel en het Zwarte Water (hoog- waterbeschermingsprogramma van het Waterschap).

De Weteringen in de gemeente Zwolle – het zogenaamde regionaal watersysteem – hebben een eigen beschermingsniveau en regionale normen en dijken. Door de groei van Zwolle de afgelopen jaar en de verwachte groei voor de toekomst is deze normering niet meer in verhouding tot de optredende schade en slachtoffers in Zwolle. Een overstroming kan vergaande gevolgen en een ontwrichtende werking hebben in een groot deel van Zwolle-Zuid en Oost. Daarnaast loopt het buitendijkse bebouwde gebied – waaronder de binnenstad – in de toekomst vaker risico op wateroverlast, waarbij bijvoorbeeld delen van de binnenstad onder water kunnen lopen.

We streven in Zwolle naar een groei met behoud van onze unieke waarden waaronder de ligging midden in de dynamisch delta. Daarom is het hoofdwatersysteem een belangrijk element voor Zwolle. De waterveiligheid vanuit het watersysteem doormiddel van primaire keringen en regionale keringen wordt op orde gebracht door onze regionale partners. Als gemeente zien dat het watersysteem in toenemende mate impact heeft op het veilig en comfortabel wonen en werken in de stad. Daarom werken we samen met deze partners om de toenemende risico's op (grond)wateroverlast tegen te gaan, zodat Zwolle nu en in de toekomst leefbaar is. Dit doen we door water en ruimte te verbinden en gezamenlijk te zoeken naar

Datum

8 september 2020

passende oplossingsrichtingen voor een veilig hoofdwatersysteem, waarbij we niet meer uit gaan van traditionele dijkversterkingsprojecten.

In de Omgevingsvisie reserveren we ruimte om invulling aan te kunnen geven aan deze oplossingsrichtingen. Daarbij gaat het om:

- Versterken en/of toevoegen van het watersysteem;
- Het ontwikkelen van een robuuste blauwe structuur om risico's van wateroverlast te beperken. Zowel voor de stad als het omliggende landelijke gebied.

Op de kaart is het streefbeeld watersysteem weergegeven met de verschillende onderdelen die daarbij horen. Daarbij gaat het om:

- De waterafvoer door en rondom de stad Zwolle via lageregelegen gebieden ten oosten van de stad en de groenblauwe structuur in de stad. In de bestaande stad verloopt de waterafvoer via bestaande watergangen. Voor de afvoer buiten de stad liggen kansen voor een nieuw te ontwerpen systeem. Dit lijkt een forse ingreep, maar de impact op de fysieke leefomgeving is beperkt. De kaart van het streefbeeld watersysteem schetst hoe het water via de lager gelegen gebieden kan lopen. Het exacte verloop vraagt nog uitwerking en de kaart is dus een schets op basis van huidige gebiedskenmerken.
- Mogelijke waterbergingsgebieden bij Tolhuislanden, tussen de Sallandse weteringen en bij Herfte/Veldhoek. Invulling van de waterafvoer rondom de stad zijn bijvoorbeeld waterbergingsgebieden, uitgangspunt voor de mogelijke waterberging is multifunctioneel landgebruik. Bij dat laatste valt te denken aan het combineren van de landbouw-, recreatie- en natuurfunctie met de waterafvoeropgave. Integraal werken is van belang, waardoor hier kansen ontstaan voor dat multifunctionele waterlandschap.
- Diverse maatregelen om het water te kunnen verplaatsen van het ene naar het andere gebied. Op de kaart weergegeven als verbindingspunten.
- Water robuust bouwen waarbij we risico's van wateroverlast uit het (hoofd)watersysteem accepteren.

5.3.2. De groen/blauwe structuur in de stad Zwolle

Op dit moment is op sommige plekken al sprake van wateroverlast en hittestress in de bestaande stad. Door klimaatverandering neemt de kans op weersextremen toe met alle nadelige gevolgen van dien. Zwolle zet zich daarom in voor een aantrekkelijk groenblauwe structuur, met waarde voor iedere dag en bestand tegen de toekomstige weersextremen.

De kaart hiernaast geeft het streefbeeld voor deze groenblauwe structuur weer. Hierin is te zien welke verbindingen in de bestaande stad kunnen worden versterkt en de aandachtsgebieden voor sponswerking zijn in dit streefbeeld te zien. De ruimtelijke uitwerking van dit netwerk krijgt vorm binnen de verschillende gebiedsontwikkelingen in en om de stad.

In de ruimtelijke uitwerking van de groenblauwe structuur zetten we in op het realiseren van voldoende sponswerking en een robuuste en complete groenblauwe structuur, zowel in de wijk, stad als in aansluiting met het buitengebied. Deze groenblauwe inrichting is gebaseerd op de volgende drie opbouwende principes:

- Voldoende 'sponswerking' door water op wijk niveau te benutten, vast te houden of te vertragen.

Datum

8 september 2020

- Groenblauwe structuur waar water afvoer en berging plaatsvindt en waarmee de kans op hittestress afneemt.
- Noodventielen voor de groenblauwe structuur en overloopgebieden waar water tijdelijk heen kan in extreme situaties. Door deze gebieden aan te wijzen verkleinen we de kans op schade tijdens extreme weersituaties.

De problemen die klimaatverandering met zich meebrengt zijn niet overal hetzelfde. Er zijn buurten met weinig of geen last, omdat ze hoger liggen, voldoende groen en water hebben en/of de afwatering via de straat of het regenwaterriool goed functioneert. In andere delen van de stad neemt de overlast door wateroverlast en hittestress aanzienlijk toe.

Uit zogenaamde stresstesten komt naar voren in welke gebieden extra aandacht voor klimaatadaptatie nodig is. Deze gebieden kennen relatief veel verstening en hebben een minder goede aansluiting op het watersysteem. Dit zijn Diezepoort, Assendorp & Stationsbuurt, Berkum, Wipstrik, Kamperpoort, (delen van) Marslanden en Voorst. In deze gebieden neemt de gemeente het initiatief om de sponswerking en de groenblauwe structuur te versterken door samen met inwoners en bedrijven meerdere maatregelen versneld uit te voeren. Dit is de op de kaart weergegeven als sponswerking vergroten als opgave. Bij de overige gebieden in Zwolle nemen we klimaatadaptieve maatregelen als vanzelfsprekend mee in geplande projecten en gebiedsontwikkelingen, oftewel we realiseren sponswerking bij kansen.

Voldoende sponswerking: Voor een klimaatbestendige stad is het essentieel dat we zowel de lokale 'sponswerking' als het samenhangende groenblauwe structuur verbeteren. Met het inrichten van de wijk als spons willen we aansluiten bij het natuurlijke systeem door beter gebruikt te maken van water en de ondergrond. Voldoende sponswerking bereiken we door in natte periodes vast te houden zodat dit in droge periodes als buffer dient om droogteschade in te perken.

Het realiseren van voldoende sponswerking doen we als gemeente samen met inwoners en bedrijven, door kleinschalige aanpassingen te realiseren aan de openbare ruimte en het eigen terrein (tuinen, daken, regentonnen), die het water waar mogelijk vasthouden en vertraagd afvoeren. Denk hierbij aan het aanleggen van geveltuintjes, groenstroken, regentonnen etc..

Naast een positief effect op de waterafvoer, dragen deze maatregelen ook bij aan een fijnere buitenruimte. Meer groen zorgt ervoor dat de buitenruimte een aangename plek is om te zijn, doordat er meer te beleven is en men minder hittestress ervaart.

Groenblauwe structuur: Door het water in zowel het publieke als private domein meer ruimte te geven, blijft Zwolle nu en in de toekomst een fijne stad om te wonen. Hierbij wordt alle belangrijke infrastructuur van Zwolle in een royaal groen bed gelegd en aaneengeschaakt tot een grootschalig groenblauwe structuur. Zo'n structuur bestaat uit aaneengesloten watergangen en vijvers in een groene omgeving en verbindt gebieden/wijken. De groenblauwe structuur is robuust en heeft ruimte (adaptief) om klimaatverandering (wateroverlast, hitte, droogte en gevolgen overstromingen) op te vangen. Een robuuste groenblauwe structuur dat stad en land met natuur en water dooradert. Daarnaast draagt een groenblauwe structuur bij aan ruimtelijke kwaliteit, gezondheid, aantrekkelijk woonomgeving, vastgoedwaarde enz.

Datum

8 september 2020

Op basis van een eerste analyse van het bestaande watersysteem in de stad, zijn de benodigde nieuwe watergangen en verbindingen in de stad bepaald. Uitgangspunt is een robuust watersysteem, zonder doodlopende watergangen, dat alzijdig is verbonden, met meervoudige afvoerroutes en zonder hydraulische knelpunten (bijv. bruggen i.p.v. duikers). In de kaart over het streefbeeld groenblauwe structuur zijn de volgende ingrepen op stedelijk watersysteem voorgesteld:

- A. (herstel historische) Watergang Deventerstraatweg in Assendorp/Spoorzone.
- B. Uitbreiden oppervlaktewatersysteem in bedrijventerrein Voorst.
- C. Uitbreiden oppervlaktewatersysteem in Dieze.
- 1. Afvoerverbinding vanuit Assendorp onder spoor door, in aanvulling op A.
- 2. Afvoerverbinding vanuit Voorst naar gemaal Vocaleum, in aanvulling op B.
- 3. Afvoerverbinding vanuit Diezerpoort onder A28 naar Aa-landen, in aanvulling op C.

Hoe de invulling van deze ingrepen eruit ziet wordt nader uitgewerkt binnen lopende projecten of gebiedsontwikkelingen. Daarnaast zal er gekeken worden welke andere verbindingen er nog nodig zijn om toenemende druk op het watersysteem te voorkomen. Zodat Zwolle een klimaatbestendige en water robuuste deltastad is en blijft.

Noodventielen: Bij intensieve hoosbuien en beperkte overstromingen zal het water vanzelf naar de laagste plek stromen. Het watersysteem (IJssel, Weteringen, Zwarte Water en Vecht) biedt in dergelijke situaties nauwelijks ruimte, omdat het watersysteem nodig is – en vol zit met – voor afvoer van (regen)water uit het achterland. In dergelijke situaties zal Zwolle tijdelijk zelf ‘haar broek op moeten houden’ en het water op moeten kunnen vangen. Daarom zijn de eerder genoemde “sponswerking” en groenblauwe structuur van belang om daadwerkelijk een toekomstige groenblauwe deltastad te zijn die weerbaar is voor weersextremen.

Door op ieder schaalniveau (buurt, wijk, stad, regio) – naar 2050 toe – lager gelegen gebieden als noodventiel ‘aan te wijzen’ ontstaat de mogelijkheid om adaptief extremer weer op te kunnen vangen en schade te voorkomen. Via de robuuste groenblauw structuur staan de buurten en wijken in verbinding met de noodventielen. Mogelijke noodventielen zijn gebieden die nu van oudsher nat en beperkt bebouwd zijn. Daarmee verandert er weinig aan het gebruik van deze gebieden, maar bieden ze wel veiligheid bij het volstromen van het watersysteem in Zwolle. Zodra de waterstand in het hoofdsysteem weer daalt, kan het water in de noodventiel gebieden via de groenblauw structuur worden afgevoerd naar het hoofdwatersysteem.

Belangrijk is om te vermelden dat het om extreme neerslagsituaties (1:100 tot 1:250) gaat, waarbij in veel gevallen de noodventiel gebieden nu al onder water staan. In dagelijkse situaties zal het normale gebruik of functie gewoon plaats kunnen vinden.

Het daadwerkelijk realiseren van overloop- en retentiegebieden zal gebeuren via koppelen met ruimtelijke ontwikkelingen en transitie. Denk daarbij aan het aansluiten van veranderingen in de landbouw, energietransitie, de dijkopgave van het Hoogwaterbeschermingsprogramma en de woningbouwopgave van Zwolle. Het opnemen van de noodventielen in deze omgevingsvisie is daarom ook met oog op de verre toekomst -richting 2050-.

Datum

8 september 2020

Kortom bij toekomstige gebiedsontwikkelingen en projecten werken we aan het versterken en behouden van de groenblauwe structuur in Zwolle. Daarbij neemt de gemeente het initiatief om in de aandachtsgebieden samen met bewoners en ondernemers te versnellen. Al de hiervoor genoemde maatregelen geven nooit honderd procent zekerheid om Zwolle in 2050 klimaatadaptief te maken. In een deltastad als Zwolle blijft het verstandig om overstromingsbestendig te bouwen om gevolgen van overstromingen te beperken. Dat geldt in het bijzonder voor productiebedrijven en belangrijke maatschappelijke voorzieningen zoals ziekenhuizen, elektriciteit, drinkwater en telecommunicatie. Dit zal in bij gebiedsontwikkelingen een permanente plek krijgen.

5.3.3. de ondergrond als spons

Het aanpassen van het land aan het veranderend klimaat is een van de grootste uitdagingen voor de manier waarop wij wonen, leven en werken. Het is bepalend voor hoe we omgaan en kijken naar ons landgebruik, de inrichting van het landschap, welzijn en welvaart. Door klimaatverandering staat het huidige gebruik van het landelijk gebied onder druk. Dat maakt het ook voor het landelijke gebied van belang om optimaal gebruik te maken van de natuurlijke grond- en oppervlaktewatersystemen.

Door ook het landelijk gebied als spons in te richten leveren extra neerslag en zware buien een kans om in de zomer minder overlast te ervaren van de droge periodes. In een landschap dat al aan klimaatverandering onderhevig is, met gevolgen als extreme droogte of juist grote hoeveelheden neerslag, is een transitie naar duurzame landbouw noodzaak. Om de klimaatbestendigheid op de lange termijn te realiseren zal ook naar dit aspect gekeken worden. Deze transitie zal nog niet op de korte termijn ingezet worden, maar de komende tijd kijken we samen met de verschillende partijen in Zwolle welke mogelijkheden we hierin zien.

In het buitengebied kan de ondergrond en het diepere grondwatersysteem een belangrijke rol spelen in het vasthouden van water in plaats van het snel afvoeren ervan. Gezien de ligging van Zwolle is verdroging niet de grootste uitdaging, maar eerder de vernatting. Dit maakt het noodzakelijk om andere manieren van landbewerking te onderzoeken, de hoeveelheid organische stof in de bodem te vergroten (dit stimuleert de sponswerking van de bodem) en tot het onderzoeken en uiteindelijk verbouwen van nieuwe landbouw- gewassen. Daar waar bodemdaling plaatsvindt en daarmee sprake is van vernatting kan onderzocht worden of de waarde van het grondwater kan leiden tot andere verdien- modellen voor de boer.